

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara**

Bakalářská práce

ILUSTROVANÁ KNIHA

Povídka Poslední vlk od Martina Vopěnky

Dominika Krausová

Plzeň, 2019

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Ilustrace a grafika
Specializace Mediální a Didaktická ilustrace

Bakalářská práce

ILUSTROVANÁ KNIHA

Povídka Poslední vlk od Martina Vopěnky

Dominika Krausová

Vedoucí práce: akademická malířka Renáta Fučíková
Katedra Designu
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň, 2019

---ZADÁNÍ---

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2019

.....
Podpis autora

OBSAH

Popis přípravy a reflexe procesu vlastní tvorby	6
Dílo v kontextu mé tvorby	6
Výběr tématu	7
Cíl práce	8
Průběh tvorby	10
Popis výsledného díla a jeho využití, či adjustace	13
Popis výsledného díla	13
Seznam použitých zdrojů	14
Resumé	15
Seznam příloh	16

Popis přípravy a reflexe procesu vlastní tvorby

Dílo v kontextu mé tvorby

Věděla jsem, že chci ilustrovat knihu pro děti. Vždy jsem přemýšlela o tom, k čemu na tomto světě jsem, co mohu nabídnout a čím udělat ten náš svět krásnější. Ano, mohu to brát tak, že budu sázet stromy, neplýtvat vodou a nejíst maso. Ale měla jsem na mysli i něco, co třeba nemůže udělat každý. Každý z nás totiž dostal do vínku nějakou schopnost, talent. Něco jde lépe mně, něco zase tobě a další jinému. Někomu jde dobře pečlivá práce s čísly a tabulkami, někdo je dobrý řečník a já mám pocit, že jsem do vínku dostala umělecký talent – že se mi dobře píše, kreslí, maluje a celkově různými způsoby pocity vyjadřuje. Proto jsem se již jako malé dítě rozhodla, že chci světu přispívat svými texty a ilustracemi.

A časem mi došlo, že nejlépe se formuje malý človíček, dítě, které teprve svět objevuje a učí se ho chápat. A tak jsem chtěla zacílit na ně, na kluky a holky, kteří jsou ještě jako savá houba a já jim mohu třeba předložit nějakou ušlechtilou myšlenku a zasít v nich díky svým kresbám semínko svědomitosti a správného chování. Nejsem ale žádný pedant. A proto nechci kázat, jak si vázat tkaničky, či jak dlouho čistit zuby. Chci lidem ukázat, že svět je krásné místo, kde se k sobě všichni můžeme chovat slušně a to ke všem bytostem, nepovyšovat se ani neponižovat a každý může přiložit ruku k dílu. A tak kreslívám a píši. O východech slunce a setkání se srnami, o bosých nohách v ranní trávě, či na rozpáleném písku. Ráda též pojmenovávám pocity a vyslovuji to, co si každý ve skrytu duše myslí, ale zatím to nepojmenoval. Ráda se zabývám pocity, ráda tvořím o lásce, radosti, nedočkavosti, smutku, ublížení a pochopení... O tom, že vše je tu z nějakého důvodu a že na všem se můžeme něčemu naučit. Ráda psaní a výtvarné tvoření kombinuji tak, aby se obsáhla myšlenka z obou úhlů pohledu – emočně i racionálně.

Výběr tématu

A proto jsem si kombinaci text-ilustrace vybrala i pro svoji práci bakalářskou. Vzhledem k tomu, že jsem tři roky studovala ilustraci a měla bych prokázat, že právě v tomto oboru jsem se něčemu naučila, rozhodla jsem se vybrat si text napsaný již někým jiným – renomovaným spisovatelem. Tedy jsem se mohla plně věnovat ilustrativní části knihy a dílo graficky zpracovat, aniž bych se musela zabývat kvalitou textové části.

Představu o textu jsem měla takovou, že bude přesně odpovídat mému životnímu rozpoložení a obsahovat myšlenky, kterými se sama zabývám, názory, se kterými plně souzním. Hledání toho správného textu zabralo opakovaná odpoledne strávená v knihovně v hromadách dětských knih. Našla jsem mnoho krásných textů, krásných knih, žádná z nich ale nebyla dokonalá a nesplňovala plně mé podmínky. Jednou, když už jsem se vracela opět s nepořízenou kolem regálů domů, pohled mi sjel na knihu s názvem „Pohádky z Větrných hor“, což mne zaujalo a pročítajíc útržky pohádek uvnitř, věděla jsem, že mám jasno. Bylo to plné a čisté „ano“, které jsem této knize od Martina Vopěnky řekla.

Knihla obsahuje desítku krásných povídek, které by bylo záhodno klidně ilustrovat všechny. Vyčlenila jsem si 6, poté 4, 3 a nakonec skončila pouze u jedné pohádky, která mi dávala největší smysl. Na první pohled to vypadá, jako moc pěkná kniha pohádek z prostředí lesů a hor. Jakmile se začteme do příběhu kamzíka, který sleduje lavinu, či dvou vrcholků hor, které si spolu povídají, začínáme chápat, že je v tom něco ví. Vidíme sami sebe, či naše blízké v postavách rodiny svišťů a poznáváme archetypální chování společnosti, když čteme o horském větru a prastarých stromech. Pohádky pojednávají o lidském charakteru skrytě, důraz je kladen na konkrétního hlavního hrdinu, převážně v postavě nějakého zvířete. O našich dobrých i špatných vlastnostech a o našem egu. Právě proto si v pohádkách najde své dítě i dospělý.

Cíl práce

Já jsem si nakonec vybrala právě tu pohádku, která vypráví o opuštěném vlkovi, který zůstal ve Větrných horách sám a přirozeně se s tím nedokázal smířit. Utkvěla ve mně hlavně právě ta linie, kterou si z textu mohou vzít dospělí a proto jsem text zpracovávala tak, aby výsledná kniha fungovala jako dětská pohádková knížka stejně tak jako kniha k zamyšlení pro dospělé.

Vždy, když si prohlížím literaturu pro předškolní děti, vnímám silně, jestli je kniha zajímavá nějakým způsobem i pro rodiče, který ji svému potomkovi čte. Přeci jen rodič čtením též stráví nějaký čas a pokud je knížka u dítěte oblíbená, často je nucen číst pohádku mnohokrát po sobě. Mým cílem je tedy vytvářet knihy, které budou „obojetné“ - knihy, které budou předávat myšlenku jak dítěti, pro které jsou primárně určené, tak rodiči, který si v ní najde též něco svého k zamyšlení.

Text Martina Vopěnky přesně takový je. Pan Vopěnka píše krásné pohádky silně lyrického vzezření, které si ale stále uchovávají dostatečně silnou epickou linii, která uspokojí malé dítě. Proto jsem svoji část práce – tedy onu ilustrativní část knihy – též pojala tak, aby uspokojila dítě i dospělého. Chtěla jsem vytvořit knihu, kterou si bude prohlížet dítě – ty jsou většinou zaměřené na detail a zajímají je přirozeně spíše epická vyobrazení, ilustrace pro ně dle mého musí obsahovat něco, co znají – nějakou reálnou věc, kterou znají ze svého života a od níž se mohou „odpíchnout“. Proto jsem hlavní postavu příběhu doopravdy ztvárnila jako vlka, jako vcelku reálnou postavu, aby si dítě mohlo prohlížet tlapky a chlupy na ocase a říkal „jé, to je vlk“.

Zároveň jsem považovala za důležité, aby to byla kniha, kterou rád otevře rodič a ilustrace ho nebudou rušit při čtení textu – aby ilustrace doplňovaly text decentním způsobem, nechávaly hodně volného prostoru pro utíkání myšlenek dospělého a proto tedy neleží vlk například v reálně vykreslené trávě a naše oko nesklouzne k žádným trsům kapradí a hmyzu. Vidíme pouze vcelku reálně

ztvárněného vlka v silně zjednodušeném světě, ve světě částečně nereálném a lyrickém, ale stále reflektujícím námi známé prostředí.

Chtěla jsem, aby ilustrace doplňovala text, dokreslovala atmosféru, navozovala pocit, ale nebyla natolik výpravná, aby na sebe strhávala přílišnou pozornost. Počítala jsem s tím, že vytvářím ilustraci k již existujícímu textu a když ji chci jako doplněk oné psané části knihy, ilustrace nebudou fungovat samy o sobě – není v nich příběh, nejsou výpravné. Chtěla jsem, aby ilustrace a text nebyly dvě samostatné jednotky, ale aby dohromady vytvářely přidanou hodnotu.

Průběh tvorby

První jsem si text rozdělila do částí, které jsou ucelené a dávají jasný obraz, který se dá vizuálně zpracovat. Snažila jsem se text nerozdělit pouze podle délky odstavců, aby mi vizuálně příjemně seděl na stranu, ale též jsem kladla velký důraz na konkrétní myšlenku, kterou každá část textu nese.

Když jsem začala přemýšlet o vizuální stránce knihy, věděla jsem, že nejsilnější, co na mě z příběhu Posledního Vlka jde, jsou emoce osamění, prázdnoty, samoty, ale i svobody a radosti z pohybu, života, prostoru, Vesmíru... Snažila jsem se tedy vybrat barevnou kombinaci, která bude provázet celou knihu a bude symbolizovat směs těchto emocí.

Věděla jsem, že chci, aby v příběhu výrazně figurovala bílá (nebo alespoň bílé blízký odstín nějaké barvy), ale vzhledem k tomu, že se příběh odehrává převážně v noci, nemohla jsem ji použít na oblohu, která zabírá velkou plochu většiny z ilustrací. Též na zbytek prostředí bylo těžké bílou použít, nasnadě byl sních, jenže pohádka se bohužel odehrává pravděpodobně v teplých měsících, jelikož se několikrát zmiňuje např. tráva. Jediné, co mi zbylo, byl vlk samotný a měsíc, který též v příběhu figuruje. Ano, to bylo ono, došlo mi. Vlk bude bílý, neboť je sám o sobě takovým preludem, přemýšlí jinak, než zvíře, on rozpoutává všechny ty existenciální debaty a proto symbolizuje spíše jakýsi extrakt člověka, přízrak, takové naše vnitřní zvíře. Bílá barva je zajímavá v tom, že je to barva čistoty, prakticky je bez emoce a já budu moci emoci vyjádřit v barvách kolem. Vlk bude neposkvřeným průvodcem emoční linií příběhu, která bude vyjádřena všude kolem něj. Zároveň dostanu bílou do většiny stran, tak jak jsem chtěla, neb vlk provází příběh od začátku do konce.

A ty ostatní barvy? Velká část příběhu se odehrává za svitu měsíce, v noci, já ale miluji barvy a nechtěla jsem dětskou knihu malovat v černé a tmavých barvách. Chtěla jsem, aby byla stále dostatečně barevná a nevzbuzovala tedy strach, neboť o strachu ten příběh není. Taktéž se to celé odehrává v přírodě, ale zároveň ta, jak jsem se rozhodla, bude představovat spíše emoční stránku

člověka, naše nitro. Proto jsem si ze všech barevných variant nakonec vybrala kombinaci modré (ta v příběhu představuje noc, nahrazuje černou/šedou) a přírodní barvy jako žlutozelená, zelená, hnědá, hnědošedá, které jsem jen překlopila do mírně nereálné roviny, abychom nepropadli představě, že se příběh odehrává v realitě. Pro měsíc, postavu vyjadřující dobro, vyrovnanost, nadhled, jsem zvolila barvu jasu, záře – to on prořezává těžkost emoční krajiny.

Teprve poté, když jsem měla jasno v barvách, jsem začala hledat techniku, kterou bych chtěla dané ilustrace ztvárnit. Mojí silnou stránkou jsou barvy a věděla jsem, že chci pracovat s barevnou plochou, tedy jsem jako první začala malovat ilustrace kvašem, který je mojí nejoblíbenější a nejčastěji užívanou technikou. Začala jsem malovat tak, jak bych postupovala pokaždé, ale styl, kterým jsem zvyklá malovat, mě nutil do přílišných detailů a sklouzávala jsem k až moc konkretizovanému vykreslení situace.

Vzpomněla jsem si, že jsem si chtěla při některých minulých pracích vyzkoušet techniku koláže, která ale zatím nebyla k žádnému projektu vhodná. Tak jsem ji opět vytáhla a zkoušela, jak by se dala využít pro tyto ilustrace. Po různých pokusech jsem se rozhodla, že ani vystřihování ploch z barevných papírů není to pravé, neb mi to nedává prostor pro vyjádření všech jemných nuancí barev, které jsem si k příběhu vizualizovala.

Věděla jsem, že chci, aby byly plochy v ilustraci jasně ohraničené, ale zároveň jsem měla přesnou představu o barevných kombinacích a proto jsem nakonec obě uvažované techniky spojila a začala si barevné papíry vytvářet pomocí temper sama. Nanášela jsem houbičkou či štětcem barevné vrstvy na čistý karton a mezi vrstvami jsem vytvářela texturu pomocí zmuchlaného toaletního papíru, houbičky, drátěnky, prstů, či vymývání vodou.

Takto ručně vyrobené barevné papíry jsem po uschnutí stříhala do potřebných tvarů a skládala krajinu. Jakmile jsem měla všechny krajiny hotové, začala jsem je osazovat postavou vlka dle předem vytvořených kompozičních skic, pro kterého jsem zvolila pauzovací papír.

Charakteristika pauzovacího papíru mi umožnila udělat z vlka opravdu částečně nereálnou postavu, jakýsi přelud – pod vrstvami pauzáku byly stále vidět linie a barevné plochy prostředí. Vlk byl tedy částečně průhledný, neměl objem a hmotu, do krajiny jako by nezapadal. Tohoto efektu jsem využila taktéž v ilustraci, na které je zobrazena skupina běžících vlků. Je to smečka, o které vypráví vlkovi měsíc a říká, že v jiných horách existují. Je to tedy představa, kterou má sama o sobě nereálná bytost a proto je tato smečka zobrazena pouze jednou vrstvou a vlci jsou tedy výrazně průhlední.

Když jsem vytvářela kompoziční skici, samozřejmě jsem od začátku počítala s nutností umístění textu a vzhledem k tomu, že ilustrace byly zamýšleny jako textový obsah doplňující, nechávala jsem pro text na stranách vstřícný prostor. Proto jsem si též také poté mohla s textem trochu více kreativně vyhrát a jak to v ilustraci šlo, skládala jsem ho nevšedním způsobem tak, aby obtékal objekty, či jinak reagoval na dění v ilustraci.

Popis výsledného díla a jeho využití, či adjustace

Popis vystaveného díla

Výsledným dílem je ilustrovaná kniha. Příběhem je autorský text spisovatele Martina Vopěnky ze sbírky „Pohádky Větrných hor“, který je doplněný mojí ilustrací a grafickým zpracováním.

Ilustrace jsou tvořeny technikou koláže, byly posléze skenovány do počítače pro budoucí práci s fontem a skládání dokumentu pro tisk, ale nebyly nijak v grafických programech upravovány.

Kniha obsahuje 17 dvojstránkových ilustrací a 3 jednostránkové. Všechny ilustrace jsou barevné.

Ilustrované dvojstrany jsou spojené harmonikovou vazbou a vloženy do tvrdých desek potažených textilním knižním plátnem a obalené papírovým přebalem.

Seznam použitých zdrojů

Knižní a periodická literatura

1. VOPĚNKA, Martin. Pohádky z Větrných hor. 1. vyd. Knižní klub, 1998.
ISBN 80-7176-688-7.

Internetové zdroje

1. <https://www.behance.net/icaver/>
2. <http://www.oamul.com/>
3. <https://www.sarahmadeiraday.com/>

Resumé

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala výtvarné zpracování pohádky Martina Vopěnky z knihy Pohádky z Větrných hor, která se jmenuje Poslední vlk. Pohádku jsem ilustrovala celkem čtyřiceti plnobarevnými ilustracemi, z nichž je 17 dvojstránkových a 3 jednostránkové. Jako techniku ilustrace jsem si vybrala koláž z ručně barvených a texturovaných papírů a pauzovacího papíru pro hlavního hrdinu. Koláže jsou poté skenované a doplněné o původní text a celkové grafické zpracování ve formě knihy s harmonikovou vazbou. Dílem jsem cílila jak na dětské čtenáře, tak na jejich rodiče, kteří by povětšinou svým potomkům tuto knihu předčítali a minimalistickým zpracováním ilustrací dávám prostor pro zamyšlení se nad obsahem textu. Ilustrace jsou situované do vcelku nereálného světa reflektující naší vnitřní emoční krajinu.

Summary

For my bachelor thesis, I chose the art work of Martin Vopěnka's fairy tale from The Fairy Tales of the Wind Mountains, which is called The Last Wolf. I illustrated the fairy tale with a total of forty full-colored illustrations, of which 17 are double-page and 3 are single-page. As an illustration technique, I chose a collage using hand-colored and textured papers and i used tracing paper for the main character. The collages are then scanned and supplemented with original text and made in the form of an accordion book. I focused my work on both children readers and their parents, who would mostly read this book to their offspring and by using minimalist like illustration it makes space for self-reflection. Illustrations are situated in a rather unreal world reflecting our inner emotional landscape.

Seznam příloh

Příloha 1

detail první ilustrace

Příloha 2

ukázky z rozevřené knihy

Příloha 3

detaily ilustrací

Příloha 4

detaily ilustrací

Příloha 5

detaily ilustrací

Příloha 6

ukázka vazby knihy

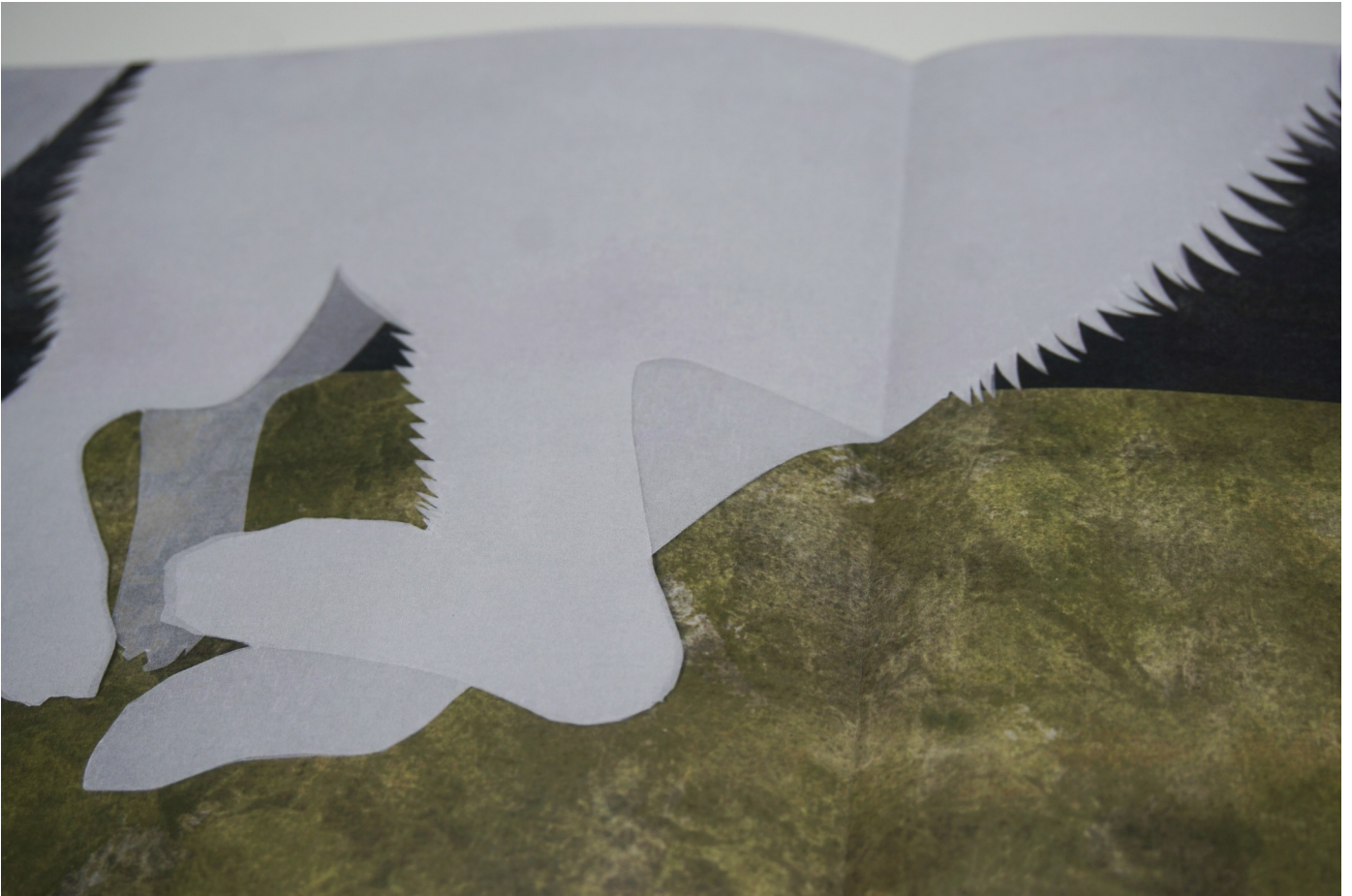
Příloha 1

Příloha 2

Příloha 3

Příloha 4

Příloha 5

Příloha 6

